

Höstlov och läslov: skolloven i Sverige förklarade

Berättelse

En vecka ledigt mitt i höstmörkret

I Sverige har skolan flera lov under året. Ett lov är en period då eleverna i grundskolan och gymnasiet är lediga från skolan. På hösten kommer ett kort lov som kallas höstlov. Det är en vecka, oftast vecka 44, runt månadsskiftet oktober/november. Vid den tiden börjar dagarna bli korta och mörka i Sverige, och för många barn är det skönt med en paus från skolan just då. För dig som är ny i Sverige kan det vara bra att känna till hur dessa lov fungerar, särskilt om du har barn i skolan.

Samma vecka i hela landet

En sak gör höstlovet lite speciellt. I princip alla kommuner i Sverige har höstlov samma vecka, alltså vecka 44. Så är det inte med alla lov. Sportlovet på vintern ligger på olika veckor i olika delar av landet – i en del av Sverige kan det vara vecka 7 och i en annan del en senare vecka. Men på höstlovet är nästan alla elever lediga samtidigt. Det är praktiskt, särskilt för en familj som har barn på flera olika skolor, eftersom alla då kan vara lediga samtidigt.

I Sverige bestämmer varje kommun och varje skola själv exakt vilka dagar som ska vara lediga. Höstlovet läggs dock nästan alltid på vecka 44. Om du vill veta precis vilka dagar ditt barn är ledigt är det bäst att titta på skolans hemsida eller fråga lärarna.

Höstlov blir läslov

På många håll kallas höstlovet numera “läslov”. Tanken bakom det nya namnet är att uppmuntra barn och unga att läsa böcker under ledigheten. Begreppet läslov lanserades på Bokmässan i Göteborg år 2015 av ett nätverk inom den ideella organisationen Läsrörelsen. Året därpå, i augusti 2016, beslutade regeringen att använda namnet läslov för höstlovet, ungefär på samma sätt som februarilovet kallas sportlov.

Här är det viktigt att förstå en sak: läslov är inget krav. Ingen elev måste läsa under lovet. Det handlar om en uppmuntran och en kampanj, inte en regel. Många bibliotek och kommuner ordnar ändå roliga aktiviteter med böcker just den här veckan, till exempel sagostunder eller boktips för barn. Den som hellre vill göra något helt annat på lovet får förstås göra det.

Från potatislov till höstlov

Höstlovet har gamla rötter. Förr i tiden fanns något som kallades “potatislov”. Då fick skolbarn ledigt på hösten för att hjälpa till med potatisskörden, alltså att ta upp potatisen ur jorden. På den tiden var jordbruket en mycket större del av människors liv, och många barn behövdes i arbetet. När jordbruket fick mindre betydelse i samhället försvann behovet av ett sådant lov.

Exakt när det moderna höstlovet infördes är inte helt klart. En vanlig bild är att det växte fram gradvis under ungefär 1970- till 1990-talen, i takt med att reglerna för läsåret ändrades. Det finns

också anekdoter om att höstlovet skulle ha “uppfunnits” en viss dag i en viss stad, men sådana berättelser är osäkra, och därför är det klokt att inte ange ett bestämt årtal.

Alla lov under läsåret

Höstlovet är bara ett av flera lov i den svenska skolan. Under ett läsår finns vanligtvis höstlov (vecka 44), jullov kring jul och nyår, sportlov en vecka i februari eller mars, påsklov kring påsk och till sist sommarlov. Sommarlovet är det allra längsta lovet och varar ungefär från juni till augusti.

Tillsammans delar loven upp läsåret i kortare perioder, vilket ger både elever och lärare regelbundna pauser under året.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
lov	en period då eleverna är lediga från skolan
period	en viss tid, till exempel en vecka
månadsskifte	tiden då en månad slutar och nästa börjar
kommun	den del av landet som styr skolor och annat på orten
praktisk	bra och enkel i vardagen
numera	nu för tiden; jämfört med förr
lansera	starta eller presentera något nytt
ideell	som arbetar utan att tjäna pengar på det
uppmuntran	när man säger till någon: gör gärna det här!
kampanj	när man under en tid arbetar för en viss sak
jordbruk	arbete med att odla mat och sköta djur
potatisskörd	när man tar upp potatisen ur jorden på hösten
gradvis	lite i taget; långsamt över tid

Läsförståelsefrågor

1. När ligger höstlovet oftast?
 1. I början av september.
 2. Runt månadsskiftet oktober/november, oftast vecka 44.
 3. I mitten av december.
2. Vad är speciellt med höstlovet jämfört med sportlovet?
 1. Höstlovet är mycket längre.
 2. Nästan alla kommuner har höstlovet samma vecka, medan sportlovet ligger på olika veckor.
 3. Höstlovet gäller bara för de yngsta barnen.
3. Vad betyder ordet "lansera" i texten om läslov?
 1. Att ta bort något.
 2. Att starta eller presentera något nytt.
 3. Att flytta något till våren.
4. Vad innebär namnet "läslov"?
 1. Att alla elever enligt lag måste läsa en viss bok.
 2. Att man vill uppmuntra barn och unga att läsa, men det är inget krav.
 3. Att skolan har extra prov i läsning den veckan.
5. Vad var "potatislovet" enligt texten?
 1. Ett lov då barn förr fick ledigt för att hjälpa till med potatisskörden.
 2. En matlagningstävling i skolan.
 3. Ett lov som bara fanns i en enda stad.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Höstlovet ligger oftast på vecka 44.
 2. Alla elever måste läsa böcker på läslovet.
 3. Sommarlovet är det längsta lovet under läsåret.
7. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Namnet läslov började användas på en bokmessa år 2015.
 2. Potatislovet finns kvar i hela Sverige än i dag.
 3. Höstlovet är det mest populära lovet bland svenska barn.
8. Texten säger att det inte är "helt klart" exakt när det moderna höstlovet infördes, och nämner uttryck som "det sägs". Vad vill texten visa med sådana ord, och varför är det klokt att skriva så?
9. Varför kan det vara praktiskt för en familj att alla skolor har höstlov samma vecka? Svara med stöd i texten.

10. Varför försvann potatislovet, enligt texten? Förklara med egna ord.
11. Läslov är en uppmuntran och inte ett krav. Varför tror du att man valde att göra det till en uppmuntran i stället för en regel?
12. Texten tar upp flera lov: höstlov, jullov, sportlov, påsklov och sommarlov. Varför tror du att skolåret är uppdelat med flera lov i stället för ett enda långt lov?

Diskussionsfrågor

- Hur fungerar skolloven i ditt land? Är alla elever lediga samtidigt, eller på olika tider, och hur långa är loven?
- Texten berättar om potatislovet, då barn hjälpte till med skörden. Fanns det något liknande där du kommer ifrån, där barn var lediga för att hjälpa till med arbete?
- Namnet ändrades från höstlov till läslov för att uppmuntra läsning. Vad tycker du om att byta namn på något för att påverka hur vi tänker? Kan du komma på fler exempel?
- Vissa familjer reser bort på lovet, andra stannar hemma. Vad är fördelarna med båda sätten att vara ledig?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv om hur ledighet och skollov såg ut i ditt liv eller ditt lands skola. När var barnen lediga, vad gjorde man, och hur skiljer det sig från det svenska höstlovet?